

/Старша група/

♪/Позивні «Україна» Т.Петрененка на металофоні/.

Ведуча - Добридень, славне товариство!
Повідаю вам я про край наш співучий,
Про широкий Дніпро у вербах плакучих.
Про славу історію вам розкажу,
І Січ Запорізьку також покажу.

♪/Лине українська народна мелодія. Виконання на сопілці/.

Земля, на якій ми з вами живемо, називається Україна. З давніх-давен тут жили працелюбні, талановиті люди. Вони сіяли гречку, вирощували хліб, оздоблювали свій одяг і житло, співали мелодійних пісень, захищали свої домівки від ворогів. А називалися вони українцями. Багато знаних людей дала світу Україна. Давайте споглянемо на цю вродливу дівчину, яка народилася у Полтаві, та вся Україна знає її як талановиту піснярку Марусю Чурай. Прислухайтесь до чарівної мелодії.

♪ /Маруся Чурай виконує куплет пісні. У руках тримає букет квітів/

/Звучить спів птахів/

М.Ч. – Ось і ще є одна пісня. Та я вже стільки їх склала, що й не полічити: і про вербу, і про козаків, і про рідний. Здається, що ніде немає таких вродливих дівчат і таких сміливих хлопців, як на Україні. А таких різнобарвних квітів, таких вишневих садків, таких багатоголосих птахів. Коли вони відлітають у вирій, то тужать за рідною землею. На чужині вони не в'ють гніздечок, не висиджують пташенят, а чекають весни, щоб повернутися до тих місць, де народилися. А які в нас мальовничі луки, тихоплинні ріки, дрімучі ліси. А криниці! Та такої доброї джерельної води не скуштуєш ніде. Серце радіє, що я – українка.

/Підходить до вишивальниць/

-А що це ви робите, панянки?

- Вишиваємо рушники.

Біле поле полотняне,

Віно ткане, чисто пране.

А по ньому голка ходить,

За собою нитку водить.

Покружляє так і сяк –

Зацвіте червоний мак.

Зазирне і там, і тут –

Василечки зацвітуть.

Застрибає навпростки –

Зажовтіють колоски.

А як пройдеться поволі –

Заряхтять листочки в колі.

Біле поле полотняне

Рушником барвистим стане.

В.- Українська вишивка знана в усьому світі, кожна господиня – вправна майстриня, оздоблювала і одяг, і скатерті, і рушники /демонструє/ Вишиті речі підносили в дарунок

близьким, знайомим, а коли дорога людина вирушала в далеку путь, їй давали вишитий рушник, який мав оберігати від злої долі і нагадував про рідну домівку.

♪ /Танець з рушниками під фонограму пісні Н.Май «Сорочка мамина»/

Чутно пісню Чураївни,
Гомінку, веселу, дзвінку.
Чи у спеку, чи в негоду
Їдуть козаки з походу.

♪/На конях заїжджають хлопчики-козаки, виконують пісню «Засвисталикозаченьки»
/Баян/

Засвистали козаченьки
В похід з полуночі, -
Марусенька
Свої карі очі.
Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач, не журися,
Та за свого миленького
Богу помолися.
Стоїть місяць над горою,
А сонця немає...
Мати сина в доріженьку
Слізно проводить.
Засвистали козаченьки
В похід з полуночі, -
Виплакала Марусенька
Свої ясні очі.

-Ох, і гарну ж пісню нам Чураївна склала.

- Бо ж, у козака все має бути гарне: і пісня, і шабля, і /знімає шапку/ оселедець.

Отаман: - Годі вам, шановне товариство, балагурити, давайте до справи перейдемо. От ви з честю Україну захищали, рідний край від ворога боронили, а прізвищ не маєте. Зараз ви нам і розкажете, що з вами приключилося у останньому поході на бусурман. Ти хто?

- Петро.

-А ти?

-І я – Петро.

- От бачите, два Петра, а без прізвища, як дізнатися котрого покликати? Що ти вночі робив, як запорожці під ліском відпочивали?

- Рядно на себе тягнув, бо змерз.

- Тож, будеш Петро Тягнирядно.

А що ти робив, коли козаки куліш варили?

- Вуса підкручував.

-Значить, будеш Петро Крутивус. А як вас звати?

/Разом/ - Василі.

- Що ви любите їсти?

- Я – вареники.

- А я - кисіль.

- От, ти будеш Василь Вареник, а ти - Василь Кисіль.

-Так, а ви, панове товариші, з яких городів будете?

- Я – з Лохвиці.

- Значить, Лохвицький.

-Я - з Полтави.-Значить, Полтавський. Ну, коли ви і ім'я маєте, і прізвище, то тепер вас не сплутаєш і справи ваші також знані будуть.

В.- Добридень, Добрі люди. Хто ж це ви будете?

Ми - роду козацького діти,

Землі української цвіт.

Наш приятель – вітер сміливий.

Відвага – це наш заповіт.

Ми - роду козацького діти,

Землі української цвіт.

Ми любимо трави і квіти,

Шлемо вам /усі разом/ козацький привіт.

В.- Мабуть, здалеку їдете?

-Так, здалеку. Були в поході, билися з ворогом, а тепер їдемо додому, в Запорізьку Січ.

В.- А де ж та Січ?

- За Дніпровими порогами, на острові Хортиця.

В.-Розпрягайте, хлопці, коней,

Та сідайте край дівчат.

А я буду про козацтво

Для гостей розповідать.

Розкажу я вам не казку,

А бувальщину одну.

Розкажу вам про минуле,

Давнюю старовину.

Було це понад 500 років тому. Україну поневолили татари та турки. Важко стало жити українцям. Чоловіки, які не хотіли здаватися ворогу в полон, тікали в степ за Дніпровські пороги, осідали там і називали себе козаками, з турецької мови це слово означало вільна людина. На острові Хортиця заснували козаки Запорізьку Січ.

/Розгляд панорами/.

У центрі Січі стояла церква Святої Покрови. Козаки були люди віруючі. Щоб вивірити шпигуна, козаки просили прибулого перехрестись. Якщо хрест накладався з правого плеча на ліве, то свій, якщо навпаки, то ворог. Перед церквою був майдан, на якому обирали козацьку старшину. Голосували шапками. Якщо хоче козак обрати когось, підкидає шапку догори. Потім дивилися, за кого більше шапок підкинута. Навколо церкви розміщувалися довгі хати, які називалися курені, там жили козаки. Біля кожного куреня була стайня для коней. На задньому дворі розміщувалася кузня, склади зі зброєю, човнами. Ліворуч від воріт стояла, так звана, «грецька хата», вона була багато вбрана, тут козаки приймали заграничних гостей, вели перемовини. Праворуч від воріт розташовувалася кухня. Козацькі страви були невибагливі, але смачні і поживні: лемішка – каша з гречаної крупи, куліш – каша з пшона, путря – каша з ячмінної крупи, мамалига – каша з кукурудзяного борошна, здоровий борщ /дуже наперчений/, рибна юшка. Цікаво, що каші їли не з мисок, а з продовговатих дерев'яних коритець /ваганів/, біля яких відразу може сісти 10 чоловік. Увесь дерев'яний посуд виготовляли з верби. Перед початком їжі молилися, а коли виходили з кухні, то кожен кидав у карнавку /невеликий дерев'яний ящикок/ копійку, потім за ці гроші кухар купував продукти. Кухарі не сідали за один стіл з козаками, вони їли стоячи. Страви готували на виритій у землі плиті /кабиці/ чи у підвішеному великому казані. Про обід у Січі сповіщав постріл гармати рівно в полудень. Козаки могли кидати в грязь коштовності, сипати грішми, але ніколи не поводитися зневажливо до хліба і їжі. Січ була обнесена огорожею із загострених паль. А перед огорожею виритий глибокий

рів. Ворота охоронялися гарматами. Тож не просто було потрапити до козаків у гості. Козаки сміливі і відважні люди. Давайте послухаємо, що вони самі скажуть про себе:

- Козак – чесна смілива людина,
Найдорожча йому - Батьківщина.

- Козак слабкому захисник,
Цінити друзів завжди звик.

- Козак усім народам друг,
І лицарський у нього дух.

- Козак українську любить мову,
Він завжди держить своє слово.

Ось які наші козаки!

Шаблю ви вправно у руках тримаєте.

А чи на музичних інструментах граєте?

-Ну, звичайно, бо справжній козак
На всяке діло є мастак.

♪ «Ой, лопнув обруч». /Виступ шумового оркестру/

Дякуємо, козачата, що звеселили нас. А чи звернули ви увагу на козацький одяг? Носили козаки вишиті сорочки, одягали шаровари. Вони були такі широкі, що козаки жартуючи говорили:

- Сховав козак у свої шаровари:

кусень сала,

торбу з пшоном,

діжку з вином,

шість гарбузів,

сто кавунів,

два вози разом з волами –

один з сіллю,

другий – з огірками,

велику ложку,

щоб їсти потрошку,

ще й ковбаси кілець зо три,

люльку-бурульку,

тютюнець, гребінець –

от який молодець!

На голові носив козак шапку-бирку.

На плечах - теплу свитку.

У чоботи взувався,

А поясом підв'язувався.

Та головною ознакою козака була його чуприна, намотана на ліве вухо, і вуса - чорні та довгі. Щоб вони виблискували, їх намазували смальцем, а потім закручували.

В народі говорили: «Справжнього козака видно здалека». Щоб бути вправними вояками, вони постійно тренувалися: на шаблях билися, з рушниць влучно стріляли, коня на скаку зупиняли. В нелегких боях українських бранців визволяли.

А чи готові ви, панове козаченьки, визволити дівчат з неволі?

-Так!

Тож, на човни їх саджайте

І на рідний берег переправляйте.

А ну ж бо, у якому курені вправніші козаки?

♪/Гра «Перевези дівчат через річку»/

Молодці, головне, що нікого в полоні не залишили.
Та ось ніч настала,
Сонце за хмари заховала.
Де б його сісти,
Та вареника з'їсти?

♪/Гра із зав'язаними очима «Нагодуй товариша вареником»/

Молодці, козачата. Ви були сьогодні
швидкі, як кінь;
прудкі, як заєць;
горді, як орел;
вертляві, як в'юн;
сміливі, як сокіл;
витривалі, як віл;
співучі, як соловей;
мудрі, як сова;
хитрі, як лис;
такі, як запорожці були колись.

Кажуть, що на Хортиці ріс тисячолітній дуб. Козаки його охороняли, біля нього присягу на вірність війську запорозькому складали, старшин обирали, гопака танцювали. А коли останній запорожець покинув Хортицю, сумуючи за козаками, дуб всох. На тому місці, де колись ріс зелений велетень, й сьогодні, коли прислухатись, можна почути шелест дубового листа, який розносить вітер по всій Україні, розповідаючи про славних синів матері-Січі, сміливих і відважних вільних людей – козаків.

♪ Пісня про козаків./Хорова/

Юний друже!
Ти історію народу знай,
Друзям всім розповідай.
Й завжди добре пам'ятай,
Україна, то - козацький край.

♪ /Під звуки «Козацького маршу» діти залишають залу/